

نگاه

منشور حقوق شهروندی گامی برای احیای حقوق از دست رفته

فاطمه ذوالقدر

● مقوله «شهروندی» از مفاهیمی است که به‌طور ویژه‌ای به برابری و عدالت می‌پردازد و امروزه در نظریات اجتماعی، سیاسی و حقوقی جایگاه ویژه‌ای یافته است. این مفهوم زمانی تحقق می‌یابد که همه افراد یک جامعه از تمامی حقوق مدنی و سیاسی برخوردار باشند و فرصت‌های موردنظر زندگی از حیث اقتصادی و اجتماعی به سهولت در دسترس آنان باشد. ضمن اینکه شهروندان به‌عنوان اعضای یک جامعه در حوزه‌های مختلف حضور و مشارکت دارند و برابر حق شهروندی، مسئولیت‌هایی را نیز در راستای اداره بهتر جامعه و ایجاد نظم برعهده می‌گیرند. به همین دلیل شناخت این حقوق و تکالیف، نقش مؤثری در ارتقای شهروندی و ایجاد جامعه‌ای بر اساس نظم و عدالت خواهد داشت. اما حقوق شهروندی مفهومی برگرفته از حقوق بشر و حقوق اساسی است و جزء حقوق ذاتی و فطری انسان‌ها به‌شمار می‌رود و آن را می‌توان مجموعه حقوقی دانست که افراد به اعتبار حق شهروندی در جامعه خود کسب می‌کنند و اطلاق عام بر مجموعه امتیازات مربوط به شهروندان و نیز مجموعه قواعدی است که بر موقعیت آنان در جامعه حکومت می‌کند. منشور حقوق شهروندی فهرستی از مهم‌ترین قوانین مربوط به حقوق شهروندان یک کشور است. موضوع حقوق شهروندی و منشوری که با همین نام در جمهوری اسلامی ایران شکل گرفته است، در حقیقت یکی از وعده‌های دکتر حسن روحانی به‌عنوان رئیس‌جمهوری بود که از ابتدا، آن را مطرح کرد و در صد روز نخست دولت یازدهم، دستور تهیه پیش‌نویس آن را داد، اما تدوین آن حدود سه سال طول کشید و در نهایت در ۲۹ آذرماه سال ۱۳۹۵ نهایی شد. گفتمانی است، این سند قرار است در دوره‌ای ۱۰ ساله برای فرهنگ‌سازی استفاده شود و هیچ شتاب‌زدگی و نگاه سیاسی‌ای نسبت به آن وجود ندارد. «منشور حقوق شهروندی» شامل ۲۲ حق و ۱۲۰ ماده است و با هدف استیفا و ارتقای حقوق شهروندی و به منظور تدوین «برنامه و خط‌مشی دولت» موضوع اصل ۱۳۴ قانون اساسی، تنظیم شده و شامل مجموعه‌ای از حقوق شهروندان است که یا در منابع نظام حقوقی ایران شناسایی شده‌اند یا دولت برای شناسایی، ایجاد، تحقق و اجرای آنها از طریق اصلاح و توسعه نظام حقوقی، تدوین و پیگیری تصویب لوایح قانونی، هرگونه تدبیر یا اقدام قانونی لازم تلاش جدی و فراگیر خود را معمول داشته است. از این منظر باید خاطرنشان کرد که اصلی‌ترین رویکرد دولت برای تحقق این هدف، به‌ویژه با تکیه بر آموزه‌های دینی، شناسایی شهروند به کارگزاران حکومتی و خود شهروندان بر این مبناست که شهروندی تنها یک منزلت و شان یا یک عنوان برای داراشدن حقوق و مسئولیت‌ها نیست، به عبارت دیگر شهروند تنها یک ذی‌نفع نیست که قرار است دریافت‌کننده یک سلسله‌خدمات باشد، بلکه شهروند، یک مشارکت‌کننده در تمام امور است که باید چنان توانمند شود که تأثیرگذاری‌اش در جامعه به حد اعلی برسد. شهروندی بیش از آنکه مبنایی برای داراشدن حقوق باشد، محوری است برای مطالبه‌گری حقوق و کنش‌گری. در این رویکرد، شهروندان، منفعل نیستند و در یک ارتباط دوسویه با دولت و سایر نهادها، با تکیه بر حمایت‌های نظام حقوقی و هنجارهای فرهنگی، قادر خواهند بود در رشد فردی خود و در توسعه همه‌جانبه جامعه، نقش اساسی داشته باشند. بیش از یک‌سال از رونمایی منشور حقوق شهروندی در ۲۹ آذر ۱۳۹۵ به بر اصولی مانند کرامت انسانی، صیانت از حقوق و آزادی‌های غیرقابل سلب، حاکمیت مردم، برخورداری همه مردم از حقوق انسانی مساوی، منع تبعیض و حمایت یکسان قانون از همه افراد ملت مبتنی است، می‌گذرد. ابلاغ منشور حقوق شهروندی در دولت یازدهم گامی مهم و تحول‌ساز بود، ازاین‌رو که برای نخستین‌بار حقوق شهروندی ملت به مثابه برنامه و خط‌مشی دولت برای رعایت و پیشبرد حقوق اساسی ملت ایران از سوی خود دولت عنوان شد. گفتنی است، مصادیق حقوق مدنی، سیاسی و اجتماعی یا حقوق شهروندی، گستره وسیعی در حوزه‌های مختلف زندگی اجتماعی و فردی شهروندان دارد که مسلماً تحقق مجموعه آنها مستلزم پیش‌شرط‌هایی است که بدون آنها نمی‌توان به تحقق حقوق شهروندی و ارتقای جایگاه حقوق‌بشری کشورمان در سطح بین‌المللی امید داشت. از سوی دیگر حقوق شهروندی چیزی نیست که از سوی حاکمیت به مردم اعطا شود، بلکه نزد شهروندان، حقی ثابت و فطری است که دولت‌ها باید آن را رعایت کرده و از آن حمایت کنند. درکل به نظر می‌رسد قوانین موجود در جمهوری اسلامی ایران تا حدود زیادی با استانداردهای شهروندی و حقوق‌بشری منطبق باشد؛ ولی وجود دو چالش اساسی در سطح جامعه، موجب شده است که همچنان برای تحقق آرمان‌های بشری با مشکل مواجه باشیم؛ نخست مشکلات و تعارضات فرهنگی است و مسئله دیگر، عدم آشنایی مردم با حقوق و وظایف شهروندی است دولت و ملت با وحدت و همدلی می‌توانند به نتایج قابل‌قبولی دست یابند.

politics@sharghdaily.ir

سیاست

حدادعادل در نشست خبری طرح تحول و ارتقای علوم انسانی

قرار نیست از بالا چیزی تحمیل کنیم

حسین جواد حدادعادل در نشست خبری

اسلامی در رشته علوم سیاسی اعتراض می‌کردند و ما هم شنیدیم ولی واقعیت این است که کشور ما یک کشور اسلامی است و مبانی اسلامی باید در دانشگاه‌ها و رشته‌های مختلف خودشان را نشان دهند. انعکاس مبانی اسلامی در علوم انسانی خواست نظام است و این شورا نیز برای تحقق این خواست به وجود آمده است.

استادان مسئول تحول در رشته‌ها چطور انتخاب شده‌اند؟

او درباره چگونگی انتخاب استنادی که با شورا همکاری می‌کنند هم گفت: «شرط اول ما برای انتخاب استادان برای همکاری این است که قائل به نیاز به تحول در علوم انسانی باشند و ما از استنادی دعوت کرده‌ایم که به این تحول اعتقاد دارند و در ضمن در رشته‌های خودشان نیز صاحب تجربه هستند. این استادان عموماً دانشیار به بالا بوده و صاحب تألیف هستند. در مورد ضمانت اجرایی مصوبات شورا نیز می‌توان گفت که مثل باقی برنامه‌ها و مصوباتی که در کشور به وزارتخانه‌ها ابلاغ می‌شود، با آنها برخورد می‌شود. در واقع ما مصوبات را به وزارت علوم ارائه می‌کنیم و مابقی ابلاغ و اجرای آن با وزارتخانه است. البته می‌دانم که در خود وزارتخانه نیز کارگروه‌هایی حتی تخصصی‌تر از کارگروه‌های ۱۶گانه ما وجود دارد

و خود وزارتخانه نیز عضوی از شورای عالی انقلاب فرهنگی است. رئیس شورا نیز رئیس‌جمهور است و مصوبات آن نیز حکم قانون را دارد».

با مخالفان چه می‌کنید؟

حدادعادل در واکنش به مخالفت‌هایی که از سوی جامعه دانشگاهی با ایده اسلامی‌کردن علوم انسانی وجود دارد، گفت: «البته مخالفت صرف و صددرصدی با علوم انسانی غربی درست نیست و ما قرار هم نیست که با همه آنچه علوم انسانی غربی می‌گوید مخالفت کنیم ولی قرار هم نیست هرچه علوم انسانی غربی گفته را بدون نقد و گفت‌وگو و سنجش بپذیریم. برخی اساتید و کارشناسان هستند که منشأ فکری و نگرشی متفاوتی دارند و فکر می‌کنند هرگونه تغییر در مطالعات علوم انسانی غربی

نادرست است. این‌عه تصور می‌کنند علوم انسانی را باید عیناً همان‌طور که علوم شیمی و فیزیک و ریاضی به ایران می‌آیند، در نظر بگیریم و با آن علوم انسانی هم رفتار مشابه رشته‌ها ریاضی و شیمی و فیزیک داشته باشیم. ما چنین اعتقادی نداریم و خب آنها هم فکر خودشان را دارند. به‌عنوان مثال در رشته علوم سیاسی اعتراض می‌کنند چرا درس‌های انقلاب یا اندیشه سیاسی امام در برنامه درسی گنجانده شده؟ پاسخ ما این است که انقلاب اسلامی در این ۴۰ سال تحول اساسی در علوم انسانی حتی در دانشگاه‌های دنیا ایجاد کرده».

او افزود: «البته ما هر انتقاد، اعتراض و نگاه متفاوتی را درباره برنامه‌ها می‌شنویم و اگر با مبناهای اسلامی و فرهنگی ما مغایرت نداشته باشد، به آن عمل می‌کنیم. حالا ممکن است برخی بگویند اسلامی‌سازی علوم انسانی از اساس اشتباه است. ما بحثی با آنها در این مورد نداریم. منتها اگر به برنامه‌های درسی و مصوباتمان ایراد وارد باشد، آن را برطرف می‌کنیم. اساساً فرایندی تعریف کرده‌ایم که براساس آن هر برنامه‌ای پیش از تصویب با اساتید در میان گذاشته شود و نظر آنها را هم جویا شویم. درواقع نگرش‌ها دو نگرش کاملاً متفاوت است ولی هم ما و هم منتقدان خط قرمزهایی برای خودمان داریم که اصول کار ماست.

ادامه از صفحه ۳

کولبران در بن بست

نماینده سردشت و پیرانشهر درباره اقداماتی که برای حل این مشکل انجام شده است، گفت: «با آقای لاریجانی مکاتبه کردیم، ایشان هم نامه‌ای به وزیر کشور نوشتند؛ وزیر کشور هم گفته که آقای رئیس‌جمهوری گفته مصوبه داشته و آن باید انجام شود، خب، تا انجام شود چندین ماه طول می‌کشد!»

کولبری ناشی از بی‌کاری، نبود امکانات و اشتغال است

او ادامه داد: «دولت می‌گوید معایبر را ما به کمرک‌ها می‌آوریم و تجارت چمدانی راه می‌اندازیم تا هر کولبر بتواند ۵۰۰هزار تومان در ماه درآمد داشته باشد. این هم پنج، شش ماه طول می‌کشد تا انجام دهند و تا زمانی که انجام دهند همان وضعیت باشد. ضمن اینکه این مورد را ما در طرح در نظر گرفته‌ایم؛ مثل تسهیلاتی که باید برای اشتغال تعلق بگیرد». او با بیان اینکه «اگر کارخانه و صنایع داشتیم که نیازی به این کارها نبود»، کولبری را ناشی از شدت بی‌کاری و بی‌امکاناتی و نبود اشتغال دانست.

او افزود: «زمانی که در هشت سال دفاع مقدس مشغول دفاع بودیم، دوستان با دلار ۱۰ تومان در برخی شهرها داشتند کارخانه می‌ساختند؛ حالا آنها مدعی شدند که نباید کولبری باشد؛ کولبری را باید برای حمایت از تولید ملی، صادرات، ارزآوری، جذب سرمایه‌گذار و... ساماندهی کنند». حضری بیش از این نسبت به هزینه‌شدن عوارض پرداختی کولبران و شهرهای دیگر گلایه داشت؛ او درباره این موضوع و نحوه برطرف‌کردن آن، گفت: «معایر جدا از کمرک است و کولبران عوارضی را به هنگ مرزی پرداخت می‌کنند که آن هم برای تهران می‌آید. گفتیم این پول را به شهرستان برگرداند تا صرف توسعه شهری و روستایی شود که دو بند آن طرح همین مورد است». او ادامه داد: «اقتشار آسپب‌پذیر، جاده‌ها، آب شرب، توسعه عمران شهری و... داریم که این پول‌ها باید در شهرهای مرزی سرمایه‌گذاری شود. یکی از بحث‌های مهم اشتغال‌زایی است که کم‌کم کولبران بیایند در صنایع مشغول کار شوند». او همچنین در پاسخ به اینکه کولبران تا چه عمقی از خاک طرف مقابل وارد می‌شوند و آن سوی مرزها برای آنها مشکلی ایجاد می‌شود یا خیر، گفت: «زیاد در عمق نمی‌روند؛ کارت تردد مرزی است که بین دو مرزبانی هماهنگ است. بارشان را برمی‌دارند و می‌آورند و وارد خاک نمی‌شوند».

کماکان پیشرو...

شعبه پاسداران

پاسداران، بهستان هشتم، پلاک ۱، برج آبنین، طبقه ۷
رزرو کنید: ۰۲۲ ۷۹۱۲۷۵ | ۰۲۲ ۷۹۱۲۷۵

www.leon1960.com
@/leon.1960

ادامه از صفحه ۶

حلقه وصل ۵۳ نفر

... و می‌بایست تقی ارانی را شکنجه کند و از بین ببرد، ارانی باید از بین می‌رفت تا قدرت سیاسی مسلط بر جهان ثابت کند روند سرکوب کمونیسم در جریان است، تقی ارانی و دیگر زندانیان سیاسی چپ را نه به‌عنوان فرد، بلکه به‌عنوان یک «نوع» باید دید که مانعی بودند که باید از سر راه برداشته می‌شدند تا نیروی چپ در جهان ضعیف‌تر شود. رضاشاه سودای سرکوب کمونیسم را در سر داشت و با ارتش و پلیس مخفی این سرکوب را با قدرت ادامه داد، بعد از مرگ ارانی هم یکی از مهم‌ترین شعارهای محمدرضاشاه پهلوی برای حفظ حکومتش تا سال‌های منتهی به انقلاب مبارزه با دشمنی بزرگ به نام «کمونیسم» بود.

یک‌سال پس از مرگ محمدتقی ارانی، هیتلر به روسیه حمله می‌کند، در پی این حمله، روسیه و انگلستان تصمیم می‌گیرند از راه ایران نیرو و مایحتاج لجستیکی خود را تهیه کنند و چون با مخالفت رضاشاه مواجه می‌شوند، رضاشاه را از سلطنت خلع و پسر ۲۲ساله‌اش محمدرضا را جانشین پدر می‌کنند.

به دنبال خلا قدرت سیاسی، جنبش‌های جدایی‌طلب آذربایجان و کردستان با پشتیبانی شوروی شکل می‌گیرند، زندانیان سیاسی آزاد می‌شوند، مطبوعات و احزاب شکل می‌گیرند و حزب توده متولد می‌شود تا تاریخ چپ در ایران در مسیر جدیدی پیش برود.

پی‌نوشت‌ها:

1-A. Najmabadi, The Dauthers of Quchan (Syracuse: Syracuse University Press, 1998

افسانه نجم‌آبادی معتقد است که مسئله محوری در انقلاب مشروطه «جنسیت» بوده است.

۲- آبراهامیان، یرواند، (۱۳۹۴)، «تاریخ ایران مدرن»، نشر نی، چاپ یازدهم، ص ۲۵.

۳- «خاطرات سیاسی خلیل ملکی»، به کوشش محمدمعلی همایون‌کاتوزیان، (۱۳۶۸)، شرکت سهامی انتشار، چاپ دوم، ص ۱۳.

۴- ملیکف، ا.س، (۱۳۵۸)، «استقرار دیکتاتوری رضاخان در ایران»، ترجمه سیروس ایزدی، تهران: انتشارات امیرکبیر، صص ۱۳-۲۳.

۵- ملیکف، ا.س، (۱۳۵۸)، «استقرار دیکتاتوری رضاخان در ایران»، ترجمه سیروس ایزدی، انتشارات امیرکبیر، تهران، صص ۱۵ و ۱۶.

۶- همان، ص ۲۲.

۷- تقی‌زاده، سیدحسن، (۱۳۶۸)، «زندگی طوفانی، خاطرات سیدحسن تقی‌زاده»، به کوشش ایرج